НЕЗАКОННЕ ПЕРЕТИНАННЯ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку міжнародної спільноти одне з її першочергових завдань – запобігання та врегулювання конфліктів, тому особливу увагу держави приділяють необхідності суворого дотримання міжнародно-правових принципів територіальної цілісності та непорушності державних кордонів¹. У цих складних соціально-політичних умовах правова політика України як рівноправного члена світового співтовариства викликає неабияку увагу світової спільноти, очікування якої є певним застереженням при формуванні правових засад Української держави.

При цьому особливе значення для протидії небезпечним викликам у всіх сферах життєдіяльності України має стан кримінально-правової доктрини, кримінального законодавства і правозастосування. Водночас, як зазначає В.А. Мисливий, практика показує, що кримінальне право продовжує залишатися найбільш гострою зброєю щодо подолання небезпек, що виникають, важлива роль в якій належить таким відомим соціально-політичним феноменам, як криміналізація та декриміналізація².

Кримінально-правова політика України щодо забезпечення прикордонної безпеки держави упродовж багатьох років піддавалася постійному корегуванню як в бік посилення відповідальності, так і зменшення кримінально-правового впливу. Зокрема, як відомо, в українському законодавстві тривалий час існувала кримінальна відповідальність за незаконне перетинання державного кордону України, передбачена ст. 331 КК України, яку 2004 р. було декриміналізовано. Ця позиція законодавця одразу спровокувала довготривалу дискусію щодо доцільності такого кроку. Низка науковців порушували питання щодо сумнівності декриміналізації незаконного перетинання державного кордону³, а деякі навпаки наголошували, що виключення з КК України ст. 331 було прикладом надмірної криміналізації в існуючій редакції норми⁴.

Законодавець, прислуховуючись до думки теоретиків і практиків, вчиняв дії щодо повторної криміналізації зазначеного діяння. Тільки 2018 року у Верховній Раді України було зареєстровано шість відповідних законопроектів, але з різним змістом.

Так, проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне перетинання державного кордону» (реєстр. № 7017) та альтернативний йому (реєстр. № 7017-1) присвячувалися встановленню кримінальної відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України виключно особами, які мали громадянство (підданство) держави-агресора, або інших осіб в інтересах держави-агресора, що суперечили національним інтересам України. Іншими проектами законів України «Про тимчасово окуповану Російською Федерацією територію України» (реєстр. № 6400 та 6400-2) та «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями» (реєстр. 7163-1) пропонувалося криміналізувати незаконне перетинання державного кордону України виключно те, що поєднане із застосуванням зброї або спеціальних засобів активної оборони. Законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кримінальної відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України» (реєстр. № 8131) було запропоновано криміналізувати усі діяння, пов'язані з незаконним перетинанням державного кордону, повністю скасувавши відповідну адміністративну відповідальність.

Зрештою, 18 жовтня 2018 р. Верховною Радою України схвалено Закон України № 2599-VIII, яким доповнено КК України новою ст. 332-2 та встановлено кримінальну відповідальність за перетинання державного кордону України з метою заподіяння шкоди інтересам держави або особою, якій заборонено в'їзд на територію України, або представниками підрозділів збройних сил чи інших силових відомств держави-агресора у будь-який спосіб поза пунктами пропуску через державний кордон України або в пунктах пропуску через державний кордон України без відповідних документів або за документами, що містять недостовірні відомості.

Проте, криміналізувавши зазначені діяння, адміністративну відповідальність, передбачену ст. 204-1 КУпАП, законодавцем залишено в силі, що ускладнює кримінально-правову кваліфікацію вказаного злочину.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України присвячена незначна кількість наукових праць. Серед них роботи О.Ф. Бантишева, Л.В. Дорош, С.А. Кузьміна, Т.Є. Огнева, А.М. Притули, Ю.П. Степанової, Є.Л. Стрельцова, В.В. Федосєєва, М.І. Хавронюка та деяких інших.

Упродовж 2018–2019 рр. вийшли друком одна наукова стаття⁵ та один науково-практичний коментар КК України⁶, якими надано відповідні коментарі злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України. Ці роботи розкривають погляди науковців на проблему складу злочину за незаконне перетинання державного кордону України, щоправда, вони не позбавлені певних вад і потребують коригування та удосконалення.

Формулювання мети статті. Виходячи з означених міркувань, метою цієї статті є формування авторського підходу щодо складу злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, задля забезпечення ефективної кваліфікації цього діяння як у теорії кримінального права, так і в правозастосовній сфері.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що юридична конструкція складу будь-якого злочину містить у собі такі елементи: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону. У разі відсутності хоча б одного з них кримінальна відповідальність особи не настає за відсутності в її діях складу злочину. Кожен із цих елементів, сукупність яких утворює склад злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, розглянемо нижче.

Першочерговим елементом складу злочину, який необхідно встановити, є його об'єкт. У цій статті не варто окреслювати загальне поняття об'єкта злочину, однак слід зазначити, що в теорії кримінального права з цього приводу існують різні погляди. У сучасному розумінні його поняття встановилася думка щодо загального об'єкта злочину у вигляді охоронюваних кримінальним законом суспільних відносин.

На думку А.М. Притули, родовим об'єктом злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, є суспільні відносини, що забезпечують обороноздатність України, її незалежність, територіальну цілісність та недоторканність, а безпосереднім – встановлений законодавством порядок перетинання державного кордону України⁷.

Проте наведена позиція автора є надто узагальненою і створює певну плутанину й ототожнення родового об'єкта злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, з родовим об'єктом злочинів проти основ національної безпеки України.

Так, на думку О.А. Чувакова, під родовим об'єктом злочинів, передбачених розділом I Особливої частини КК України, треба розуміти сукупність суспільних відносин із забезпечення захисту конституційного ладу, суверенітету, територіальної недоторканності, обороноздатності та інших життєво важливих інтересів⁸. Схожою є позиція М.А. Рубашенка, який зазначає, що родовим об'єктом цих злочинів є суспільні відносини, що забезпечують такі основи національної безпеки України, які визначають саме існування Українського народу, збереження його самобутньої культури та єдності, а також існування України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної і правової держави: її конституційний лад, суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність, обороноздатність, економічну та інформаційну безпеку тощо⁹.

Зазначені твердження свідчать про хибність віднесення до охоронюваних ст. 332-2 КК України суспільних відносин тих, які забезпечують незалежність держави, оскільки саме вони є тими фундаментальними основами національної безпеки України, кримінально-правова охорона яких забезпечується іншим розділом КК України.

Думається, що родовим об'єктом злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, слід уважати однорідні суспільні відносини, які охоплюють певну галузь суспільного життя – прикордонну безпеку України, порушення яких заподіює суспільно небезпечну шкоду складовим цієї галузі – обороні держави, захисту її кордону, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності. Безпосереднім же об'єктом цього злочину є суспільні відносини, які забезпечують нормативно встановлений і врегульований порядок перетинання державного кордону України.

Ще одним обов'язковим елементом складу злочину є його об'єктивна сторона. В.М. Кудрявцев зазначає, що об'єктивна сторона злочину – це процес суспільно небезпечного і протиправного посягання на охоронюваний кримінальним законом об'єкт, послідовного розвитку тих подій і явищ, що починаються зі злочинного діяння суб'єкта і закінчуються настанням злочинного наслідку чи загрози його настання¹⁰. Об'єктивна сторона складу злочину – це сукупність передбачених законом ознак, які характеризують зовнішній вияв суспільно небезпечного діяння, що посягає на об'єкти кримінально-правової охорони, а також об'єктивні чинники, з якими пов'язане це діяння¹¹.

Основною ознакою цього елементу складу злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, є суспільно небезпечна дія. При цьому, на слушну думку А.М. Притули, така дія «полягає в активних діях із фізичного переміщення через державний кордон (навіть чи можна його перетнути шляхом бездіяльності)»¹².

Під суспільно небезпечною дією незаконного перетинання державного кордону України слід розуміти активну поведінку особи, яка спрямована на цілеспрямоване порушення нею приписів відповідних нормативно-правових актів щодо встановленого порядку перетинання державного кордону України та може проявитися у декількох формах: 1) будь-яким способом (пішки, на автотранспорті, вплав тощо) поза пунктами пропуску через державний кордон України; 2) будь-яким способом (як приховано чи прориваючись, так і ні) у пунктах пропуску через державний кордон України без відповідних документів; 3) будь-яким способом (як приховано чи прориваючись, так і ні) у пунктах пропуску через державний кордон України за документами, що містять недостовірні відомості.

Згідно із законодавством України відповідними документами для перетинання державного кордону України є:

– для громадян України – паспорт громадянина України для виїзду за кордон; дипломатичний паспорт України; службовий паспорт України; посвідчення особи моряка; посвідчення члена екіпажу; посвідчення особи на повернення в Україну (ст. 2 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України»);

– для іноземців та осіб без громадянства – паспортні документи та одержані в установленому порядку візи, якщо інше не передбачено законодавством чи міжнародними договорами України (ст. 9 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»).

При цьому не слід ототожнювати значення словосполучень «відповідний документ» і «дійсний документ», оскільки перший є, як зазначено вище, таким, що відповідно до законодавства визначений документом, який надає право для перетинання державного кордону, а другий – це той, що чинний за строком дії або не визнаний в установленому порядку уповноваженим державним органом недійсним (через зміну прізвища, втрату тощо).

Як впливає із положень п. 15 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27 лютого 2009 р. № 1, недостовірною інформацією може вважатись інформація, яка не відповідає дійсності або викладена неправдиво, тобто містить відомості про події, яких не існувало взагалі або які існували, але відомості про них не відповідають дійсності (неповні або перекручені). До таких документів варто віднести пред'явлені на паспортний контроль підроблені або чужі документи, а також інші документи, що містять недостовірну інформацію про особу пред'явника.

Невід'ємною й обов'язковою складовою об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, є місце вчинення цього злочину – державний кордон України, поняття якого передбачене ст. 1 Закону України «Про державний кордон України». При цьому важливе значення, як впливає з диспозиції вказаної статті КК України, для кваліфікації злочину має факт перетинання державного кордону як в пунктах пропуску, так і поза ними. У таких випадках слід звертати увагу на те, чи відкрито пункт пропуску відповідним рішенням Кабінету Міністрів України, адже відсутність такого рішення виключає кримінальну відповідальність за вказане діяння.

Так само виключає кримінальну відповідальність незаконне перетинання державного кордону України, вчинене в пунктах контролю через державний кордон, а не в пунктах пропуску. Так, у разі, до прикладу, пред'явлення особою, якій заборонено в'їзд в Україну, в пункті контролю через державний кордон «Київ-пасажирський» (відкритий відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 р. № 511-р) або в пункті контролю через державний кордон «Львів» (відкритий відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2019 р. № 1319-р) вона не може бути притягнута до кримінальної відповідальності, передбаченої ст. 332-2 КК України. Водночас, у разі вчинення аналогічного діяння вже в пункті пропуску через державний контроль «Бориспіль», така кримінальна відповідальність настане.

Саме тому не варто недооцінювати бланкетний характер диспозиції зазначеної статті, що потребує точного встановлення відповідних нормативно-правових актів, які визначають перелік документів, що є відповідними для перетинання державного кордону України певною категорією осіб, а також підтверджують факт відкриття конкретно взятого пункту пропуску через державний кордон України. Як зазначає О.О. Дудоров, «із бланкетного способу викладення кримінально-правової заборони логічно випливає вимога конкретизації обвинувачення – необхідність зазначення у процесуальних документах (у постанові про притягнення особи як обвинуваченого, обвинувальному висновку та у вирокі) чинних на момент вчинення злочину нормативних актів іншого (некримінального) законодавства, порушених особою»¹³.

Ще одним елементом складу злочину, що одразу впадає у вічі під час аналізу ст. 332-2 КК України, є суб'єкт злочину. Диспозицією статті визначені декілька груп суб'єктів, а саме: 1) особа, якій заборонено в'їзд на територію України; 2) представник підрозділу збройних сил чи інших силових відомств держави-агресора; 3) особа, яка має на меті незаконно перетнути державний кордон України з метою заподіяння шкоди інтересам держави.

Підстави, строки заборони (3, 5 і 10 років) та органи, уповноважені забороняти в'їзд в Україну (Служба безпеки України, Державна міграційна служба України, органи охорони державного кордону), передбачені ст. ст. 13, 14, 26 та 30 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства». При цьому не підлягатимуть кримінальній відповідальності особи, яким заборонено виїзд з України (наприклад, неплатники аліментів), а також ті, стосовно яких рішення про заборону в'їзду на момент незаконного перетинання державного кордону України було вже нечинне чи в установленому законодавством порядку скасоване.

Статтею 332-2 КК України відповідальність передбачена за вчинення незаконного перетинання державного кордону України представником підрозділу збройних сил чи інших силових відомств такої держави. Законодавець, застосовуючи слово «представник», значно розширює суб'єктний склад злочину, чим наголошується на тому, що такою особою може бути не тільки військовослужбовець збройних сил держави-агресора чи іншого силового відомства, а й особа, яка буде виступати від імені цих інституцій за дорученням або іншим повноваженням. При цьому під іншими силовими відомствами слід розуміти органи безпеки, поліції, розвідки та інших державних структур, наділених правом застосування сили.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про кінематографію» державою-агресором є країна, яка у будь-який спосіб окупувала частину території України або яка вчиняє агресію проти України, визнана Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом.

На сьогодні такою державою визнана Російська Федерація, що впливає з положень постанови Верховної Ради України від 27 січня 2015 р. № 129-VIII «Про Звернення до ООН, Європарламенту, Парламентських Асамблей Ради Європи, НАТО, ОБСЄ, ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором», а також Законів України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях».

Розглядаючи питання суб'єкта вказаного злочину, слід зазначити, що якщо особою, якій заборонено в'їзд в Україну, може бути виключно іноземець або особа без громадянства, то представником збройних сил чи інших силових відомств держави-агресора може бути і громадянин України.

Надаючи характеристику третій групі суб'єктів злочину – осіб, які незаконно перетинають державний кордон України з метою заподіяти шкоду інтересам держави, варто перейти до наступного елемента складу злочину – суб'єктивної сторони, оскільки мета є невід'ємною його складовою.

Для злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, характерною є умисна форма вини. При цьому особливостю може бути наявність мети – заподіяння шкоди інтересам держави. Проте варто наголосити на неприйнятності позиції А.М. Притули про те, що наявність зазначеної мети є обов'язковою для усіх форм діянь, передбачених диспозицією статті¹⁴. Аналіз вказаної норми свідчить про те, що така мета може бути не обов'язковою для вчинення незаконного перетинання державного кордону України особами, яким заборонено в'їзд на територію України, або представниками підрозділу збройних сил чи інших силових відомств держави-агресора.

Рішенням Конституційного Суду України від 08 квітня 1999 р. № 3-рп/99 визначено, що державні інтереси закріплюються як нормами Конституції, так і нормами інших правових актів, в основі яких завжди є потреба у здійсненні загальнодержавних (політичних, економічних, соціальних та інших) дій, програм, спрямованих на захист суверенітету, територіальної цілісності, державного кордону України, гарантування її державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, охорону землі як національного багатства, захист прав у всіх суб'єктів права власності та господарювання тощо.

Зазначені положення мають невиправдану й надто широку дискрецію. Для бодай-якогось її обмеження під час кваліфікації вказаного діяння слід звернутися до положень ч. 3 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України», де розкривається, в чому полягають фундаментальні національні інтереси України. Крім того, слід звернутися до судової практики щодо засудження осіб за ст. 332-1 КК України, якою також передбачена обов'язковість наявності аналогічної мети. У більшості випадків вироями судів визначається, що діяння винних спрямовувалися на заподіяння шкоди інтересам держави у виді незаконного переміщення майна (м'ясо, спеції, одяг тощо) на тимчасово окуповану територію України. Зазначене дає можливість стверджувати, що особи, які вже тривалий час незаконно перетинають державний кордон України задля неправомірного переміщення підакцизних товарів, у т.ч. сигарет, або іншого майна, повинні підлягати кримінальній відповідальності, передбаченій ст. 332-2 КК України.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу констатувати, що родовим об'єктом злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, слід уважати однорідні суспільні відносини, які охоплюють певну галузь суспільного життя – прикордонну безпеку України, а безпосереднім – суспільні відносини, що забезпечують нормативно встановлений і врегульований порядок перетинання державного кордону України. Суспільно небезпечною ж дією як елемента об'єктивної сторони злочину є активна поведінка особи, спрямована на цілеспрямоване порушення нею приписів відповідних нормативно-правових актів щодо встановленого порядку перетинання державного кордону України.

Суб'єктами злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, можуть бути: 1) особи, яким заборонено в'їзд на територію України; 2) представники підрозділу збройних сил чи інших силових відомств держави-агресора; 3) особи, які мають на меті незаконно перетнути державний кордон України з метою заподіяння шкоди інтересам держави. При цьому наявність мети «заподіяння шкоди інтересам держави» не є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони злочину, вчиненого першою або другою групою суб'єктів.

Підсумовуючи, слід зазначити, що практика висвітлить особливості правозастосування у зазначеній сфері, однак криміналізація незаконного перетинання державного кордону є важливим аспектом створення умов для належної захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від реальних і потенційних зовнішніх та внутрішніх загроз у прикордонному просторі України.

Варто зазначити, що ефективність дослідження будь-якого складу злочину, у т.ч. незаконного перетинання державного кордону України, неможливо досягти без ґрунтовного й об'єктивного кримінально-правового дослідження. У зв'язку з цим для повного опрацювання вказаної теми слід здійснити подальше дослідження злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, окреслити його кримінологічні проблеми, вивчити співвідношення цього злочину із суміжними складами злочинів, а також дослідити інші, пов'язані з розглядуваним злочином теоретичні й практичні аспекти.

¹ Задорожній О.В. Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права. Київ: К.І.С., 2015. С. 201.

² Мисливий В.А. Криміналізація та декриміналізація: деякі тенденції. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2015*. Миколаїв: Іліон, 2015. С. 5.

- ³ Див.: Капітанчук Л.Ю. Особливості розслідування нелегальної міграції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09; НАВСУ. Київ, 2011. 250 с.; Книш С.В. Міжнародно-правові аспекти криміналізації нелегальної міграції. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 219–222.
- ⁴ Див.: Швидченко І.Г. Кримінально-правова протидія незаконній міграції. *Митна справа*. 2012. № 2 (80). С. 27–31.
- ⁵ Притула А.М. Незаконне перетинання державного кордону України як нова «мертва» норма Кримінального кодексу України. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2018. № 17. С. 151–157.
- ⁶ Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 11-те вид. перероб. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
- ⁷ Притула А.М. Незаконне перетинання державного кордону України: склад злочину. *Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони України: тези XI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 15 листопада 2018 р.)*. Хмельницький: НАДПСУ, 2018. С. 279.
- ⁸ Чуваков О.А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики. Одеса: Фенікс, 2017. С. 93.
- ⁹ Рубашенко М.А. Кримінальна відповідальність за посягання на територіальну цілісність і недоторканість України. Харків: Право, 2016. С. 23–24.
- ¹⁰ Кудрявцев В.Н. Объективная сторона преступления. Москва: Юрид. лит.-ра, 1960. С. 9.
- ¹¹ Александров Ю.В., Клименко В.А. Кримінальне право України: Загальна частина. Київ: МАУП, 2004. С. 80.
- ¹² Притула А.М. Вказана праця.
- ¹³ Дудоров О.О. Вибрані праці з кримінального права. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. С. 52.
- ¹⁴ Притула А.М. Вказана праця.

References:

- Aleksandrov, Yu.V., Klymenko, V.A. (2004). *Kryminalne pravo Ukrainy: Zahalna chastyna*. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
- Chuvakov, O.A. (2017). *Zlochyny proty osnovnov natsionalnoyi bezpeky Ukrainy: problemy kryminalno-pravovoyi teorii i ta praktyky*. Odesa: Feniks [in Ukrainian].
- Dudorov, O.O. (2010). *Vybрани pratsi z kryminalnoho prava*. Luhansk: RVV LDUVS im. Ye.O. Didorenka [in Ukrainian].
- Kapitanchuk, L.Yu. (2011). *Spetsialni rozbizhnosti nelehhalnoyi mihratsiyi: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09; NAVSU* [in Ukrainian].
- Khavronyuk, M.I. (2019). *Naukovo-praktychnyy komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy / za red. M.I. Melnyka, M.I. Khavronyuka*. 11-te vyd. pererob. ta dopov. Kyiv: Dakor [in Ukrainian].
- Knysh, S.V. (2012). *Mizhnarodno-pravovi aspekty kryminalnoyi nelehhalnoyi mihratsiyi. Pravo i suspilstvo*, 2, 219–222 [in Ukrainian].
- Myslyvyy, V.A. (2015). *Kryminalizatsiya ta dekryminalizatsiya: suchasni tendentsiyi. Novitni kryminalno-pravovi doslidzhennya – 2015*. Mykolayiv: Ilion [in Ukrainian].
- Prytula, A.M. (2018). *Nezakonne peretynannya derzhavnoho kordonu Ukrayiny: sklad zlochyну. Osvitn'o-naukove zabezpechenia diyalnosti skladovykh sektoru bezpeky ta oborony Ukrainy: Tezy XI Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Khmelnitsky, 15 lystopada 2018 r.)*. Khmelnytsky: NADPSU [in Ukrainian].
- Prytula, A.M. (2018). *Nezakonne peretynannya derzhavnoho kordonu Ukrayiny yak nova «mertva» norma Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. Visnyk Pivnichnoho rehionalnoho tsentru Natsionalnoyi akademiyi pravovykh nauk Ukrainy*, 17, 151–157 [In Ukrainian].
- Rubashchenko, M.A. (2016). *Kryminalna vidpovidal'nist' za posiahannia na terytorialnu tsilisnist' ta nedotorkanist' Ukrainy*. Kharkiv: Pravo [In Ukrainian].
- Shvydchenko, I.H. (2012). *Kryminalno-pravova protydiya nelehhalnoyi mihratsiyi. Mytna sprava*, 2 (80), 27–31 [In Ukrainian].
- Kudryavtsev, V.N. (1960). *Ob'yektivna storona prestupleniya*. Moskva: Yurydychna literatura [In Russian].
- Zadorozhnyi, O.V. (2015). *Porushennya ahresyvnoyu viynoyu Rosiyskoyi Federatsiyi proty Ukrainy osnovnykh pryntsyviv mizhnarodnoho prava*. Kyiv: K.I.S. [In Ukrainian].

Резюме

Курилюк Ю.Б. Незаконне перетинання державного кордону України: деякі аспекти криміналізації та складу злочину.

У статті піддано аналізу склад злочину, передбаченого ст. 332-2 КК України, що встановлює кримінальну відповідальність за незаконне перетинання державного кордону України, а також розкрито особливості кримінально-правової кваліфікації цього діяння. Визначено, що криміналізація незаконного перетинання державного кордону України є важливим аспектом створення умов для належної захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства й держави від реальних та потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз у прикордонному просторі України.

Ключові слова: державний кордон, кримінальна відповідальність, склад злочину, криміналізація.

Резюме

Курилюк Ю.Б. Незаконное пересечение государственной границы Украины: некоторые аспекты состава преступления.

В статье подвергнут анализу состав преступления, предусмотренного ст. 332-2 УК Украины, устанавливающей уголовную ответственность за незаконное пересечение государственной границы Украины, а также раскрыты особенности уголовно-правовой квалификации этого деяния. Определено, что криминализация незаконного пересечения государственной границы Украины является важным аспектом создания условий для надлежащей защищенности жизненно важных интересов личности, общества и государства от реальных и потенциальных внешних и внутренних угроз в пограничном пространстве Украины.

Ключевые слова: государственная граница, уголовная ответственность, состав преступления, криминализация.

Summary

Yurii Kuryliuk. Illegal crossing of the State Border of Ukraine: some aspects of elements of crime.

The article analyzes elements of the crime covered by the Article 332-2 of the Criminal Code of Ukraine, establishing criminal liability for illegal crossing of the State Border of Ukraine, and also discloses peculiarities of the criminal legal qualification of this action.

It is determined that as the patrimonial object of the crime under the Article 332-2 of the Criminal Code of Ukraine should be considered homogeneous social relations, covering a certain sphere of the public life that is the border security of Ukraine, violation of which causes socially dangerous harm to the components of this sphere that is defense of the State and its border protection, sovereignty, territorial integrity and inviolability. The direct object of this crime is the public relations, which provide for the normatively established and regulated procedure for crossing the State Border of Ukraine.

It has been established that the procedure for crossing the State Border of Ukraine may manifest itself in several forms: 1) by any means (by foot, by auto transport, by swimming etc.) outside the checkpoints across the State Border of Ukraine; 2) by any means (whether hidden or breaking through, or not) at checkpoints across the State Border of Ukraine without the relevant documents; 3) by any means (whether hidden or breaking through, or not) at checkpoints across the State Border of Ukraine with the documents, containing inaccurate information.

Should not be underestimated the blanket nature of the disposition of the mentioned article that requires precise determination of the relevant regulatory acts, determining the list of documents that are necessary for crossing the State Border of Ukraine by a certain category of people, and also confirm the fact of opening a specific checkpoint across the State Border of Ukraine.

The disposition of the Article 332-2 of the Criminal Code of Ukraine defines several groups of subjects, in particular: 1) a person who is prohibited from entering the territory of Ukraine; 2) a representative of a unit of the armed forces or other law enforcement agencies of the State who is an aggressor; 3) a person with the aim to illegally cross the State Border of Ukraine for harming the interests of the State. Moreover, it was established that the aim for "harming the interests of the State" is not necessary for the illegal crossing of the State Border of Ukraine by persons who are prohibited from entering the territory of Ukraine, or by representatives of a unit of the armed forces or other law enforcement agencies of the State who is an aggressor.

The criminalization of the illegal crossing of the State Border of Ukraine is an important aspect of creating conditions for the proper protection of the vital interests of an individual, the society and the State from real and potential external and internal threats in the border space of Ukraine.

Key words: state border, criminal liability, elements of crime, criminalization.

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.55

УДК 343.233

Р.В. ПЕРЕЛИГІНА, Ю.І. ДМИТРИШАК

*Раїса Володимирівна Перелигіна, кандидат юридичних наук, доцент Київського університету права НАН України**

ORCID: 0000-0002-3798-0861

*Юрій Ігорович Дмитришак, аспірант Київського університету права НАН України***

ORCID: 0000-0003-2154-7163

ЩОДО СТРАТЕГІЇ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА ІСПАНІЇ)

Постановка проблеми. Однією з найбільших проблем сучасних держав є організована злочинність, рівень якої невпинно зростає та поглинає все більше країн. Питання щодо необхідності розроблення нової Стратегії боротьби з організованою злочинністю постійно обговорюються на міжвідомчих нарадах у МВС, на яких наголошується на важливості співпраці з країнами ЄС у боротьбі з транскордонною злочинністю. Окрема увага зосереджується на роботі щодо впровадження в Україні аналізу ризиків і загроз із використанням методології Європолу SOCTA, реалізації нових проєктів спільно з Консультативною місією ЄС, взаємодії Національної поліції та Державної фіскальної служби. У сучасних умовах стратегічною метою зовнішньої політики України є зміцнення спроможності України забезпечити імплементацію європейських міжнародних договорів протидії організованій злочинності в національне законодавство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пошук шляхів удосконалення кримінологічних засад протидії організованій злочинності в різні часи був предметом активних дискусій вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема Г.А. Аванесова, Ю.М. Антоняна, О.М. Бандурки, Ю.В. Бауліна, В.В. Голіни, Б.М. Головіна,

© Р.В. Перелигіна, Ю.І. Дмитришак, 2019

* *Raisa Perehyhina, Ph.D. in Law, Associate Professor of Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine*

** *Yurii Dmytryshak, Postgraduate student of Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine*